

Gniezno [archidiakoniat]

W granicach archidiakonatu stanowiącego administracyjnie wydzielony obszar archidiecezji gnieźnieńskiej leżało osiem dekanatów: gnieźnieński – św. Piotra, gnieźnieński – św. Trójcy, gnieźnieński – św. Michała (zbarski), koniński, słupecki, sompoleński, żniński. Taki terytorialny podział, obowiązujący w ostatnich latach istnienia państwa polskiego w epoce przedrozbiorowej ukształtował się dopiero po spisaniu księgi uposażeń archidiecezji (ok. 1511 r.), bowiem w tym źródle wymieniono tylko 6 dekanatów w obrębie archidiakonatu gnieźnieńskiego, tj.: gnieźnieński, koniński, łekneński, słupecki, zbarski (gnieźnieński św. Michała) oraz żniński. Nie istniały zatem, jeszcze dwa dekanaty – gnieźnieński Świętej Trójcy oraz sompoleński [LBG I, passim]. Czas ich utworzenia można datować na okres przed 1609 r., gdyż są one wymienione w najstarszej zachowanej wizytacji tego archidiakonatu, spisanej w latach 1608-1609. Ich geneza wymaga dokładniejszego wyjaśnienia [AAG, E 40]. Można przypuszczać, że zostały one utworzone wraz z nasileniem się fundacji kościołów parafialnych w XVI stuleciu, jako konsekwencja rozwoju demograficznego Wielkopolski.

Nie jest wykluczone, że szesnastowieczne zmiany podziału administracyjnego archidiecezji gnieźnieńskiej i utworzenie nowych archidiakonatów objęły także interesujący nas obszar.

Lit.: Łukomski J., Korytkowski J., LBG I, s. (wstęp);